

К. О. Хрїмлі,
кандидат юридичних наук,
науковий співробітник

О. Ю. Гостєва,
провідний економіст
Інституту економіко-правових
досліджень НАН України

УДК 346.1

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано наукову літературу стосовно проблем залучення інвестицій в економіку України. За результатами дослідження виокремлено наступні фактори існуючих проблем у сфері залучення інвестицій в економіку України: недосконала законодавча база у сфері інвестиційної діяльності; високий рівень корупції; невпорядковане законодавство, зокрема і щодо надання преференцій бізнесу; низький рівень захисту права законних інтересів інвесторів. Зроблено висновок, що подолання усіх проблем, що перешкоджають створенню позитивного інвестиційного іміджу України, сприятиме залученню інвестицій до бізнесу, що в подальшому позитивно вплине на економіку України в цілому.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, економіка України, іноземні інвестори, інвестиційний клімат.

Інвестиційні процеси відіграють вагомий роль у становленні та розвитку економіки України і посідають важливе місце у забезпеченні умов виходу з економічної кризи. На сьогодні спостерігається тенденція до зниження обсягів залучення інвестицій в Україну. Існує багато причин, що впливають на цей фактор. Тому головним завданням державної політики в сфері інвестиційної діяльності є формування сприятливого інвестиційного клімату.

Питанням інвестиційної діяльності присвячено праці багатьох вчених, зокрема: Д. В. Крилов [1], К. С. Малько [2], Т. В. Кулініч [3], І. В. Шкодїна [4] та інші. Незважаючи на те, що в науковій літературі існує багато праць з досліджуваної проблематики, необхідно зазначити, що саме проблеми, що заважають залученню інвестицій до економіки України, залишаються недостатньо дослідженими та узагальненими. Отже, аналіз наукових праць, в яких вказують-

ся та узагальнюються існуючі проблеми у сфері залучення інвестицій в економіку України, і є метою даного дослідження.

Вагому частку інвестиційних надходжень Україна отримує від іноземних інвесторів, однак наразі країна ще не стала достатньо привабливою для інвестиційних надходжень. Основними причинами такого стану, які виокремлює Д. В. Крилов, є політико-правова нестабільність, зволікання з проведенням реформ, відсутність права приватної власності на землю, повільні темпи приватизації, фіскальна спрямованість податкової політики, невідповідність існуючої інфраструктури інвестиційної діяльності світовим вимогам, недосконалість організаційного механізму регулювання інвестиційного процесу, корупція і висока злочинність, що створило нашій державі негативний імідж [1, с. 131].

На думку К. С. Малько, інвестиційний клімат в Україні для іноземних інвесторів є дуже несприятливим. До основних причин автор відносить наступні: 1) воєнний конфлікт на Сході України; 2) відсутність усталеної та виваженої стратегії залучення іноземного капіталу у вітчизняну економіку; 3) високий рівень корумпованості органів державної влади та управління; 4) низький рівень захисту прав та законних інтересів інвесторів, у т. ч. іноземних; 5) негативний міжнародний інвестиційний імідж держави, який, насамперед, є наслідком корумпованості та тінізації національної економіки [2, с. 104–105].

Як вважають Т. В. Кулініч та М. А. Мричко, «головними чинниками, які знижують довіру інвесторів до України, є: політична ситуація (загальна нестабільність, конфлікт влади з опозицією, незрозумілий вектор зовнішньої політики України); складне адміністрування податків (особливо проблемними досі залишаються питання відшкодування ПДВ та перенесення збитків минулих періодів); посилення тиску на бізнес з боку владних структур і зарегульованість ринку; корупція; недосконале правове середовище (незадовільні зміни до Податкового кодексу та певні неузгоджено-

сті у новому Кримінально-процесуальному кодексі; відсутність закону про розподіл продукції для компаній, що інвестують кошти); непрозорість судової системи (інвестори не впевнені у захищеності свого бізнесу); технічні бар'єри в процесі митного оформлення та відшкодування ПДВ; проблеми під час отримання банківських кредитів і позик» [3, с. 37].

Серед основних причин, що обумовлюють несприятливий інвестиційний клімат в Україні та стримують економічний розвиток, численні вітчизняні та зарубіжні дослідження традиційно відзначають нестабільність українського законодавства, нерозвиненість ринкової інфраструктури, зокрема фондового ринку. Такої думки дотримується науковець І. В. Шкодіна [4, с. 54].

На підставі аналізу міжнародних компаній А. А. Дискіна та Л. С. Седляр виявили низку проблем, які заважають припливу іноземних інвестицій в Україну. Серед них акцентується увага на таких:

— недосконалість правового середовища. Тут йдеться про нестабільність, суперечливість, запутаність регуляторного середовища, численність підзаконних актів, бюрократизм та корупцію, криміналізацію економіки, неврегульованість системи захисту прав власності, слабкість судової системи;

— неврегульованість законодавчого забезпечення процесу інвестування. Зараз в Україні існує безліч нормативних актів, що регулюють інвестиційну діяльність, однак відсутній один консолідований документ, який би чітко регулював правовідносини у цій галузі і мав би забезпечувати сприятливий режим іноземного інвестування в Україні;

— обтяжлива митна політика. Інвестори звертають увагу на перешкоди для ввезення потрібних устаткування, сировини та комплектуючих, вивезення виробленої продукції;

— політична нестабільність. Часта зміна урядів, обіцянки різкої зміни політичного курсу та умов ведення бізнесу — аж до націоналізації майна інвесторів, які лунають з боку різних полі-

тичних сил, політичні скандали, і, особливо, передвиборчий період посилюють настороженість іноземних інвесторів та сприймаються ними як додаткові ризики, які потребують підвищення прибутковості інвестицій [5, с. 87–88].

О. М. Стефанків та В. І. Данилишин серед головних причин, що стримують розвиток інвестиційної діяльності в Україні, виділяють такі: високі ставки мита, непорозуміння при визначенні митної вартості товарів та інших митних бар'єрів; відсутність єдиної стратегії та планів щодо заохочення інвестицій; політична, законодавча та економічна нестабільність в Україні; відсутність певних гарантій захисту для іноземних інвесторів від боржників і недобросовісних партнерів, впевненості у подальшому співробітництві під час економічних змін у законодавстві або під час кризи; невисокий рівень розвитку інфраструктури; низька продуктивність економіки; недосконале законодавство в сфері інвестування, що спричинює цілий ряд проблем для іноземних інвесторів; наявність корупції, рейдерства на підприємствах та бюрократизму в державних органах України [6].

О. Ю. Дудчик, спираючись на рейтинги міжнародних організацій, які свідчать про низький рівень інвестиційної привабливості країни, робить висновок, що існує недосконалість законодавчого регулювання інвестиційної сфери, фіскальної політики та оподаткування; непередбачуваність регуляторної політики та загальна нестабільність; незрозумілий вектор зовнішньої політики України, недостатня прозорість економіки, нерівні умови конкуренції тощо [7, с. 268].

О. М. Панкратова та Н. С. Дринова

причини спаду інвестиційної активності розділяють на чотири групи. Перша група — це проблеми для вітчизняних інвесторів, серед яких оподаткування, корупція, контроль. Друга група — це проблеми фінансування інвестиційних проектів з бюджету, мається на увазі відсутність розроблених цільових державних програм, корупція у вищих органах державної влади. Третя група — проблеми банківських установ, тут йдеться про ризики повернення кредитів, відсутність масштабних регіональних інвестиційних проектів. Та четверта група — проблеми іноземних інвесторів, тобто ризики внаслідок недостатньої інформованості, часті бесисемні зміни законодавства, корупція, слабка організованість інвестиційного процесу [8, с. 60].

Висновки. Таким чином, проаналізувавши наукові праці вчених, які вказують та узагальнюють існуючі проблеми у сфері залучення інвестицій в економіку України, можна виокремити такі: недосконала законодавча база у сфері інвестиційної діяльності; високий рівень корупції; невпорядковане законодавство, зокрема і щодо надання преференцій бізнесу; низький рівень захисту прав та законних інтересів інвесторів.

Для виходу із ситуації, що склалася, необхідно, перш за все, вдосконалити нормативно-правову базу щодо захисту прав інвесторів, забезпечити належні умови для створення сприятливих економічних умов для розвитку бізнесу за рахунок створення пільг для іноземних інвесторів. Подолання усіх проблем, що перешкоджають створенню позитивного інвестиційного іміджу Україні, сприятиме залученню інвестицій до бізнесу, що в подальшому позитивно вплине на економіку України в цілому.

Список використаних джерел

1. Крилов Д. В. Нормативно-правове забезпечення формування організаційно-економічного механізму реалізації інвестиційних проектів на промислових підприємствах // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. — 2014. — № 6(68). — С. 130–136.
2. Малько К. С. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх реформування в сучасних умовах // Актуальні проблеми економіки. — 2015. — № 3(165). — С. 100–105.
3. Кулініч Т. В., Мричко М. А. Інвестиційна привабливість України та можливі шляхи її підвищення у сучасних умовах // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. — 2013. — № 754. — С. 34–40.

4. Шкодiна І. В. Інституційні проблеми функціонування фондового ринку України // Збірник наукових статей «Вісник Університету банківської справи НБУ». — 2014. — № 1(19). — С. 52–58.
5. Дискіна А. А., Седляр Л. С. Економічні засади покращення інвестиційного клімату України // Економічні інновації: зб. наук. пр. — Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2013. — Вип. 53. — 2013. — С. 85–91.
6. Стефанків О. М., Данилишин В. І. Інвестиційна привабливість економіки України // Ефективна економіка. — 2014. — № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3031>.
7. Дудчик О. Ю., Гайдамашко О. Г., Тихонова В. В. Стан, проблеми та перспективи формування сприятливого інвестиційного клімату України // Економічний форум. — 2016. — № 1. — С. 259–268.
8. Панкратова Е. Н., Дрынова Н. С. Инвестирование как фактор эффективного регионального развития // Бизнес Информ. — 2011. — № 8. — С. 59–62.

Хримли Е. О., Гостева Е. Ю. Относительно проблем привлечения инвестиций в экономику Украины.

В статье проанализирована научная литература, посвященная проблемам привлечения инвестиций в экономику Украины. По результатам исследования выделены следующие факторы существующих проблем в сфере привлечения инвестиций в экономику Украины: несовершенная законодательная база в сфере инвестиционной деятельности; высокий уровень коррупции; неупорядоченное законодательство, в том числе о предоставлении преференций бизнесу; низкий уровень защиты прав и законных интересов инвесторов. Сделан вывод, что преодоление всех проблем, препятствующих созданию положительного инвестиционного имиджа Украины, будет способствовать привлечению инвестиций в бизнес, что в дальнейшем положительно повлияет на экономику Украины в целом.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, экономика Украины, иностранные инвесторы, инвестиционный климат.

Khrimli K. O., Gostieva O. Y. Concerning the problems of attraction of investments into the economy of Ukraine.

The article analyzes the scientific literature concerning the problems of attraction of investments into the Ukrainian economy. Authors of the article is observed that today there is a tendency to lower volumes of investment in Ukraine, there are many reasons that affect this factor, that is why the main task of the state policy in the field of investment activity is the formation of a favorable investment climate. A considerable proportion of investment income Ukraine will receive from foreign investors, however, recently the country has not yet become sufficiently attractive for investment revenues.

In the article the spectrum of scientific tendencies concerning the problem issues in the sphere of attraction of investments into the economy of Ukraine is researched. Some authors consider the reason for this condition to be: high level of corruptions of state authorities and management; low level of protection of rights and legitimate interests of investors, including Foreign; imperfection of the legal environment. Others concluded that the low level of investment activity in Ukraine related to: unregulated legislative provision of the investment process; burdensome customs policy; political instability.

The article concludes that in order to get out of the situation, first of all, it is necessary to improve the legal and regulatory framework for protecting the rights of investors, provide the right conditions for creating favorable economic conditions for business development at the expense of creating privileges for foreign investors. Overcoming all the problems hindering the creation of a positive investment image for Ukraine, will help attract investment to business, which will further positively affect the economy of Ukraine as a whole.

Keywords: investment activity, economy of Ukraine, foreign investors, investment climate.